

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20Co/47/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8721201577
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8721201577.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a členov senátu JUDr. Daniely Babinovej a JUDr. Viery Kandrikovej v spore žalobkyne: A. B., bytom C. D. XXX/XX, XXX XX C., zastúpenej Mgr. Ondrejom Barnom, advokátom, Zámocká 529/34, Stropkov, IČO: 52 824 837, proti žalovanému: DPS financial consulting, s.r.o., so sídlom Tamaškovičova 17/2742, 917 01 Trnava, IČO: 46 713 930, zastúpeného PETKOV & CO, so sídlom Šoltésovej 14, 811 08 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 50 430 742, o zdržanie sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Poprad č.k. 12C/26/2021-69 zo dňa 27.04.2022, takto

rozhodol:

I. Potvrďuje sa rozsudok vo vzťahu výroku o uložení povinnosti žalovanému zdržať sa výkonu záložného práva podľa zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. XXX/XXXXXX/XX - XXX/XXX zo dňa 11.1.2008 dobrovoľnou dražbou k rodinnému domu súp. č. XXX na parc. E. F. č. XXX/X, vedenom Okresným úradom C., okres C., obec C., katastrálne územie G. C. H., na LV č. XXXX a k pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 173 m², vzťahujúcim sa k predčasnemu zosplatneniu úveru na základe Výzvy na predčasné splatenie zostatku úveru s príslušenstvom zo dňa 14.12.2010 a v prevyšujúcej časti sa mení rozsudok vo vyhovujúcom výroku tak, že sa žaloba zamieta.

II. Priznáva sa žalobkyni nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %, o ktorej výške bude rozhodnuté samostatným uznesením.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že: „I. Žalovaný je povinný zdržať sa výkonu záložného práva podľa zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. XXX/XXXXXX/XX - XXX/XXX zo dňa 11.1.2008 dobrovoľnou dražbou k rodinnému domu súp. č. XXX na parc. E. F. č. XXX/X, vedenom Okresným úradom C., okres C., obec C., katastrálne územie G. C. H., na LV č. XXXX a k pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 173 m². II. Žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady rozhodne súd I. inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým konanie končí.“

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že vzhľadom k vyslovenému právnomu názoru odvolacieho súdu, ktorým je súd viazaný, po doplnení dokazovania, ktoré podstatným spôsobom nezmenilo skutkový stav, podrobil konanie žalovaného testu proporcionality a posúdil, či ním uplatnený výkon práv a povinností je v súlade s dobrými mravmi s odkazom na ust § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej v texte aj ako OZ). V prejednávanej veci dochádza ku konfliktu dvoch práv a to práva žalovaného požadovať splnenie dlhu výkonom záložného práva predajom zálohu vo vlastníctve žalobkyne na dobrovoľnej dražbe podľa osobitného zákona a práva žalobkyne na obydlie a ochranu

súkromia. Pre jeho vyriešenie súd prvej inštancie posudzoval primeranosť výkonu záložného práva v dobrovoľnej dražbe, ako aj samotný výkon práva dobrovoľnej dražby s odkazom na ust. § 3 ods. 1 OZ. Agenda poskytovania úverov je obzvlášť sledovaná z dôvodu neistých pomerov, ktoré môžu nastať po poskytnutí úveru/ pôžičky, potom musia existovať prísne nároky na vyžadovanie povinnosti konať s odbornou starostlivosťou a vyhodnotiť bonitu spotrebiteľa, keďže na rozdiel od neistých okolností po uzatvorení zmluvy je stav spotrebiteľa z pohľadu jeho osobných majetkových pomerov v čase kontraktácie spoznatelný.

Súd prvej inštancie konštatoval, že žalovaný, resp. jeho právny predchodca ako dodávateľ napriek výzve súdu nepredložil dôkaz svedčiaci o jeho aktivitách pred vstupom do zmluvného vzťahu s budúcimi dlžníkmi, jedným z ktorých bol žalobca v 2. rade, týkajúcich sa preskúmania ich majetkových pomerov, možných rizík návratnosti úveru, čo nie je možné vyhodnotiť ako konanie s odbornou starostlivosťou. Pritom samotný žalobca v 2. rade vo svojej výpovedi konštatoval svoje zadlženie a záujem vyrovnať dlhy z poskytnutého úveru a po krátkej dobe následne nesplácanie úveru pre stratu zamestnania. Zanedbanie odbornej starostlivosti banky pri uzatváraní úverovej zmluvy má za následok s odkazom na vyslovený právny názor odvolacieho súdu, že následný výkon práva na dobrovoľnej dražbe je možné považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Preto je daný dôvod na vyhovie žalobe. Žalovaný (jeho právny predchodca) namiesto uplatnenia si nároku v súdnom konaní voči dlžníkom, teda pôvodnému žalobcovi v druhom rade a jeho manželke, po určitej dobe nečinnosti od zosplatnenia úveru dňom 14.12.2010 uprednostnil v roku 2013 mimosúdne vymáhanie pohľadávky predajom nehnuteľnosti na dobrovoľnej dražbe, čím by došlo k nezvratnému stavu zbavenia žalobkyne práva na bývanie bez predchádzajúcej súdnej kontroly a testu proporcionality. Strata obydla, respektíve právo na obydlie nie je absolútne nedotknuteľné a pokiaľ je tento proces podrobený súdnej kontrole, nie je to ani v rozpore s právom EÚ, no v danom individuálnom prípade pri zhodnotení podľa testu proporcionality, akým spôsobom prispeli k vzniknutej situácii žalobkyňa a žalovaný, mal súd prvej inštancie za to, že žalovaný zapríčinil túto situáciu svojím neodborným konaním v rozpore s princípmi podnikateľského rizika, a uspokojil sa s podpisom žalobkyne na záložnej zmluve, preto by v takomto prípade došlo k neprimeranému zásahu do práv žalobkyne.

Za daných podmienok súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňa neostal iný prostriedok, ako podanie žaloby o zdržanie sa výkonu záložného práva. Možnosť podania takejto žaloby priamo vyplýva z § 137 písm. a) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej v texte len „CSP“).

Procesnú obranu žalovaného súd prvej inštancie napriek dôvodnej argumentácii týkajúcej sa platnosti smernice 2008/48/ES vyhodnotil ako nedôvodnú. Ustanovenie § 853 OZ predstavuje normatívne vyjadrenie tzv. analógie legis v občianskoprávných vzťahoch. Ods. 2 vyjadruje výnimky z použitia analógie legis podľa ods. 1 OZ. V prejednanom prípade súd analógiu legis neaplikoval. Doplnenie žaloby o skutočnosti odôvodňujúce uplatnený nárok tiež podľa hľadísk uvedených v inom ustanovení nie je zmenou žaloby v zmysle ust. § 139 CSP. Rovnako zmena právnej kvalifikácie nároku uplatneného žalobkyňou v žalobe nie je zmenou žaloby. Z výpovede žalobcu v 2. rade je zrejme, že tak manžel žalobkyne G. B., ako aj ona samotná potrebovali peniaze na splácanie dlhov, k čomu sa rozhodli zobrať pôžičku. Ešte predtým sa dohodli, že časť svojej nehnuteľnosti G. B. prepíše na žalobkyňu. Peniaze z pôžičky si rozdelili na polovicu. Je teda odôvodnené aspoň v základe odôvodnenie rozhodnutia súdu druhej inštancie týkajúce sa okolností uzatvárania zmluvy o pôžičke.

O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ust. § 255 ods. 1 CSP a 262 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný z dôvodov uvedených v § 365 ods. 1 písm. b), d), f) a h) CSP. Namietal, že súd prvej inštancie vyhovel žalobe (rozhodol na neprospech žalovaného) na základe skutočnosti (skutkovej okolnosti), ktorá nebola žalobným tvrdením žalobcu, ale ju neprípustne, svojvoľne, nad rámec žalobcových tvrdení a na neprospech žalovaného vniesol do konania odvolací súd v uznesení č.k. 20Co/20/2020-332, keď prikázal súdu prvej inštancie skúmať, či právny predchodca žalovaného zisťoval bonitu úverových dlžníkov, hoci žalobcovia (a následne žalobca) v žalobe netvrdili skutočnosť, že by právny predchodca žalovaného bonitu úverových dlžníkov neskúmal. Odvolací súd uznesením č.k. 20Co/20/2020-332 a následne súd prvej inštancie svojim postupom predchádzajúcim vydaniu napádaného rozsudku a napádaným rozsudkom porušili prejednací princíp sporového konania na neprospech žalovaného.

Žalovaný namietal, že súd prvej inštancie v konaní postupoval a následne napádaným rozsudkom na neprospech žalovaného rozhodol na základe svojvoľného, arbitrárneho, neprípustne aktivistického pokynu odvolacieho súdu, obsiahnutého v uznesení č.k. 20Co/20/2020-332. Takým pokynom však súd prvej inštancie nebol viazaný. Súd prvej inštancie preto nesprávne posúdil otázku viazanosti pokynom

odvolacieho súdu a postupoval nesprávne, ak podľa takého pokynu odvolacieho súdu skutočne postupoval.

Súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku povahy dražby. Dražba nie je ultima ratio. Nikto (ani súd) nesmie záložného veriteľa nútiť, aby inštitút dobrovoľnej dražby nevyužil a namiesto toho postupoval pri uspokojení svojej pohľadávky inak (napr. nechal si judikovať zabezpečenú pohľadávku a následne sa domáhal pohľadávky v exekúcii). Také ponímanie inštitútu dražby, aké predstavil v napádanom rozsudku súd je nesprávne a odporuje aj rozhodovacej praxi Ústavného súdu, ktorý už vyslovil, že záložného veriteľa nemožno nútiť, aby svoje právo na úhradu pohľadávky vyplývajúcej z nesplateného úveru uplatňovala len prostredníctvom exekúcie, pokiaľ jej právny poriadok poskytuje podľa zákona o dobrovoľných dražbách iné prostriedky (ÚS SR, IV. ÚS 307/2020).

Súd prvej inštancie nesprávne posúdil aj povahu procesného inštitútu zmeny žaloby a v nadväznosti na to bez akejkoľvek zákonnej opory uviedol, že skutkové tvrdenie o neskúmaní bonity úverových klientov nie je takým tvrdením, ktoré mal žalobca povinnosť vniesť adekvátne do konania práve prostredníctvom inštitútu zmeny žaloby. Žalobca v konaní dispozičným úkonom vo veci samej - návrhom na zmenu žaloby – neuplatnil nové a v žalobe neuvedené skutkové tvrdenie o tom, že právny predchodca žalovaného neskúmal bonitu úverových dlžníkov.

Súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku aplikovateľnosti ust. § 3 ods. 1 OZ na vzťah medzi záložcom a záložným veriteľom pri výkone záložného práva. Ust. § 3 OZ sa v občianskoprávných vzťahoch medzi zmienenými subjektmi neaplikuje, a to s poukazom na § 853 ods. 2 OZ. Pokiaľ súd vychádza z toho, že ust. § 853 sa dotýka len analógie v práve, tak celkom jednoznačne zle interpretoval a aplikoval ust. § 853 ods. 1 OZ vo vzťahu k § 853 ods. 2 OZ, ktorý sa aplikuje na občianskoprávne vzťahy ako také (na všetky), a to či už upravené výslovne v OZ, alebo výslovne neupravené v OZ.

Žalovaný navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o veci samej zmenil tak, že žaloba žalobcu zamietne. Zároveň prizná žalovanému náhradu trov konania od žalobcu.

4. Tunajší odvolací súd výzvou zo dňa 22.1.2024 vyzval žalovaného, aby sa v lehote 20 dni od doručenia výzvy oznámil:

- Dohodu (zmluvnú podmienku), na základe ktorej sa žalobkyňa a nebohý žalobca v 2. rade dohodli s právnym predchodcom žalovaného (Všeobecná úverová banka, a.s.) na možnosti využiť právo veriteľa upravené v § 565 Občianskeho zákonníka, v dôsledku ktorého právny predchodca žalovaného vyzval listom zo dňa 14.12.2010 dlžníkov na vrátenie celého zostatku úveru zo Zmluvy o poskytnutí flexihypotéky č. XXX/XXXXXXXX/XX-XXX/XXX.

- Dlžné splátky úveru a ich výšku, pre ktoré právny predchodca žalovaného vyzval dlžníkov na vrátenie celého zostatku úveru zo Zmluvy o poskytnutí flexihypotéky č. XXX/XXXXXXXX/XX-XXX/XXX.

- Špecifikáciu jednotlivých položiek, z ktorých pozostáva pohľadávka vo výške 12.737,28 eura ku dňu 14.12.2010 uvedená vo Výzve na predčasne splatenie úveru s príslušenstvom.

- Splnenie podmienok postúpenia bankovej pohľadávky z právneho predchodcu žalovaného (banky) na súčasného žalovaného (nebankový subjekt) podľa § 92 ods. 8 Z.z. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení iných zákonov vo svetle rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-598/21 zo dňa 9.11.2023, ktorý súvisí s konaním: SP,CI proti Všeobecnej úverovej banke a.s., ktorý rozhodol takto: „Článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení s článkami 7 a 38 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že: bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej súdne preskúmanie nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere nezohľadňuje proporcionálnosť možnosti priznanej predajcovi alebo dodávateľovi uplatniť právo, ktoré mu vyplýva z tejto klauzuly, s ohľadom na kritériá súvisiace najmä so závažnosťou nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, takých ako výška splátok, ktoré neboli splatené vo vzťahu k celkovej výške úveru a dĺžke trvania zmluvy, ako aj s možnosťou, že uplatnenie uvedenej klauzuly povedie k tomu, že predajca alebo dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu súm dlžných na základe tejto klauzuly predajcom rodinného obydľia spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.“

5. K výzve odvolacieho sa vyjadril žalovaný, ktorý uviedol, že pokiaľ žalobkyňa sa v spore domáha, aby súd žalovanému uložil časovo neobmedzenú povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva, takejto žalobe, z dôvodu neprípustnosti jej petitu, nesmie súd vyhovieť. Nesprávny petit je samostatným dôvodom na zamietnutie takejto žaloby. Resp. v štádiu odvolacieho konania je to dôvod na to, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil v časti výroku týkajúceho sa veci samej tak, že žalobu žalobkyne zamietne.

Žalovaný uviedol, že odpovede na otázky, položené zo strany odvolacieho súdu žalovanému vo výzve, sú v predmetnom prípade pre rozhodnutie odvolacieho súdu nepodstatné a nepotrebné, pretože nemôžu ovplyvniť výsledok tohto sporu. Podľa ustálenej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. 3Cdo/94/2019 zo dňa 18.2.2020, 2Cdo/36/2019 zo dňa 26.8.2019, nemožno uložiť rozsudkom časovo neobmedzenú povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva, ktorého predmetom sú nehnuteľnosti, a to či už predajom v dobrovoľnej dražbe, priamym predajom, alebo odkúpením do svojho výhradného vlastníctva. Žiadal odvolací súd, aby vo veci rozhodol v súlade s ustálenou praxou vysokých súdnych autorít. Žaloba na zdržanie sa výkonu záložného práva na neobmedzený čas voči žalovanému nie je správnym (adekvátnym) prostriedkom súdnej ochrany žalobkyne voči žalovanému, ktorý je v súčasnosti v katastri nehnuteľností zapísaný ako záložný veriteľ vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam.

Ak však odvolací súd, napriek vyššie uvedeným skutočnostiam, bude naďalej trvať na tom, že informácie požadované od žalovaného sú pre súd (pre rozhodnutie vo veci) podstatné, tak následne - na základe kvalifikovane odôvodnenej výzvy odvolacieho súdu, z ktorej bude vyplývať, prečo sú pre odvolací súd ním od žalovaného požadované informácie podstatné, keď súd časovo neobmedzenú povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva rozsudkom tak či tak, v zmysle ustálenej praxe najvyšších súdnych autorít, uložiť nemôže, žalovaný odvolaciemu súdu ním požadované informácie následne poskytne. V súčasnosti hodnotí žalovaný výzvu odvolacieho súdu ako nedôvodnú, a to vzhľadom na predmet sporu (uloženie časovo neobmedzenej povinnosti zdržať sa výkonu záložného práva) a k nemu sa viažucu ustálenú prax najvyšších súdnych autorít.

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) s tým, že miesto a čas vyhlásenia rozsudku oznámil na úradnej tabuli a webovej stránke odvolacieho súdu a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je potrebné v časti potvrdiť a v časti zmeniť.

7. V tomto konaní tunajší odvolací súd uznesením č.k. 20Co/20/2020-332 zo dňa 22.02.2021 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby o uložení povinnosti zdržania sa výkonu záložného práva zo zmluvy zo dňa 11.1.2008 dobrovoľnou dražbou. Súdu prvej inštancie uložil úlohu opätovne posúdiť dôvodnosť žaloby a podrobiť konanie žalovaného testom proporcionality a posúdiť, či výkon práv a povinností je v súlade s § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

8. V otázke ex offa vykonávania dôkazov a ingerencie súdov a náhrade nákladov v spotrebiteľských veciach je nevyhnutné uviesť v súvislosti s označením aktivisticko-arbitrážno-svojoľným prístupom odvolacieho súdu, že ustanovenie § 295 CSP, podľa ktorého súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Výnimočne súd totiž aj v sporovom konaní môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré strany nenavrholi, ak je to potrebné pre rozhodnutie vo veci, ale iba v tých sporových konaniach, v ktorých to zákon explicitne umožňuje. Ide (okrem iných) o spotrebiteľské spory, v ktorých súd môže, respektíve je povinný „ex offa“ vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 295 CSP). Takýto postup je odôvodnený zvýšenou mierou ingerencie súdu ako orgánu ochrany práva v spotrebiteľských právnych vzťahov. Povahy spotrebiteľského sporu a postavenie spotrebiteľa ako objektívne a prirodzene slabšej strany právneho a procesnoprávneho vzťahu vylučujú uplatnenie prísnej koncentrácie konania, typickej pre všeobecné sporové konania (§ 153 a § 154 CSP).

Odvolací súd sa domnieva, že je nevyhnutné vychádzať z doktríny ex offa aplikácie spotrebiteľského práva, dokonca aj pri zastupovaní advokátom (pozri rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-497/13).

Ex offa dokazovanie vyplýva aj z uznesenia Súdneho dvora EÚ vo veci C-807/19 podľa ktorého bodu 52 v tomto zmysle, ak právne a skutkové okolnosti uvedené v spise predloženom vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, vyvolávajú vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu určitých podmienok, na ktoré spotrebiteľ nepoukazoval, ale ktoré súvisia s predmetom sporu, bez toho, aby bolo možné v tejto súvislosti vykonať konečné posúdenie, vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby v prípade potreby ex offa prijal potrebné opatrenia na vykonanie dokazovania s cieľom doplniť tento spis tým, že účastníkov konania pri dodržaní kontradiktórnosti výzvy, aby mu predložili vysvetlenia a doklady potrebné na tento účel. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd je povinný prijať ex offa opatrenia na vykonanie dokazovania, pokiaľ právne a skutkové okolnosti, ktoré sa už nachádzajú v

uvedenom spise, vyvolávajú vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu určitých podmienok (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. marca 2020, Lintner, C 511/17, EU:C:2020:188, body 37 a 38).

Podľa bodu 36 vo veci C-511/17 Súdny dvor totiž viackrát rozhodol, že vnútroštátny súd musí ex offo nariadiť vykonávanie dôkazov s cieľom zistiť, či ustanovenie nachádzajúce sa v zmluve, ktorá je predmetom sporu, ktorý prejednáva, a ktorá bola uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C 137/08, EU:C:2010:659, bod 56, a zo 7. novembra 2019, Profi Credit Polska, C 419/18 a C 483/18, EU:C:2019:930, bod 66).

Podľa bodu 37 vo veci C-511-17z rovnakého dôvodu a ako to tiež v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 61 až 64 svojich návrhov, ak právne a skutkové okolnosti uvedené v spise predloženom vnútroštátnemu súdu vyvolávajú vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu určitých podmienok, na ktoré spotrebiteľ nepoukazoval, ale ktoré súvisia s predmetom sporu, bez toho, aby bolo možné v tejto súvislosti vykonať konečné posúdenie, vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby v prípade potreby ex offo prijal potrebné opatrenia na vykonanie dokazovania s cieľom doplniť tento spis tým, že účastníkov konania pri dodržaní kontradiktórnosti vyzve, aby mu predložili vysvetlenia a doklady potrebné na tento účel (pozri rozsudok Súdneho dvora EU vo veci C-511/17).

Podľa bodu 38 vo veci C-511/17 z toho vyplýva, že vnútroštátny súd je povinný prijať ex offo také opatrenia na vykonanie dokazovania, aké sú uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, pokiaľ právne a skutkové okolnosti, ktoré sa už nachádzajú v uvedenom spise, vyvolávajú vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu určitých podmienok, ktoré napriek tomu, že neboli napadnuté spotrebiteľom, súvisia s predmetom sporu, a pokiaľ v dôsledku toho vykonanie preskúmania ex offo prináležiaceho tomuto súdu vyžaduje, aby sa takéto opatrenia na vykonanie dokazovania prijali (pozri rozsudok Súdneho dvora EU vo veci C-511/17).

Ohľadom ex offo preverenia bonity odvolací súd si dovoľuje poznamenať že podľa rozsudku SD EU vo veci C-679/18: Články 8 a 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátnemu súdu ukladajú povinnosť preskúmať ex offo existenciu porušenia povinnosti stanovenej v článku 8 tejto smernice, podľa ktorej veriteľ musí pred uzavretím zmluvy posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa, a vyvodiť dôsledky, ktoré z porušenia tejto povinnosti vyplývajú vo vnútroštátnom práve, pod podmienkou, že sankcie spĺňajú požiadavky podľa uvedeného článku.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-449/13 výkladovo normuje túto oblasť tak, že:

1. ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že:

- jednak bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej dôkazné bremeno nesplnenia povinností upravených v článkoch 5 a 8 smernice 2008/48 zaťažuje spotrebiteľa, a
- jednak bránia skutočnosti, aby sa súd z dôvodu štandardného ustanovenia musel domnievať, že spotrebiteľ uznal úplné a správne vykonanie veriteľom jeho predzmluvných povinností, pričom toto ustanovenie má za následok aj prenesenie dôkazného bremena o vykonaní uvedených povinností, ktoré môže narušiť účinnosť práv priznaných smernicou 2008/48.

2. Článok 8 ods. 1 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že jednak nebráni, aby bolo ohodnotenie úverovej bonity spotrebiteľa uskutočnené len na základe ním predložených informácií za predpokladu, že sú tieto informácie dostatočné a že k obvyčajným vyhláseniam spotrebiteľa sú pripojené dôkazy, a jednak neukladá veriteľovi povinnosť systematicky overovať pravosť informácií poskytnutých spotrebiteľom.

3. Článok 5 ods. 6 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni, aby veriteľ poskytol spotrebiteľovi primerané vysvetlenia pred ohodnotením jeho finančnej situácie a potrieb, pričom sa ale môže ukázať, že ohodnotenie úverovej bonity spotrebiteľa povedie k ich nevyhnutným zmenám, ktoré musia byť spotrebiteľovi poskytnuté s dostatočným časovým predstihom pred podpisom zmluvy o úvere bez potreby vypracovania konkrétneho dokumentu.

Súdny dvor EÚ vo veci C-755/22 rozhodol, že články 8 a 23 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že:

nebránia tomu, aby bol veriteľ v prípade, že porušil svoju povinnosť posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa, sankcionovaný v súlade s vnútroštátnym právom neplatnosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere a zánikom jeho nároku na zaplatenie dohodnutých úrokov, hoci táto zmluva bola v celom rozsahu vykonaná zmluvnými stranami a spotrebiteľovi nevznikli v dôsledku tohto porušenia žiadne nepriaznivé dôsledky.

Súdny dvor EÚ vo veci C-45/15 rozhodol, že vzhľadom na dôležitosť cieľa ochrany spotrebiteľov, ktorý je nerozlučne spojený s povinnosťou veriteľa preveriť úverovú bonitu dlžníka, Súdny dvor rozhodol, že ak by sa sankcia zániku nároku na úroky oslabila alebo úplne znefunkčnila, nevyhnutne by z toho vyplývalo, že nemá skutočne odrádzajúcu povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. marca 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C 565/12, EU:C:2014:190, body 52 a 53) (b.65).

Ilustračne o význame ex offo ochrany odvolací súd si v rámci edukácie dovoľuje poukázať na to, že z rozsudku SD EÚ C-869/19 z uvedených bodov vyplýva:

17. Uvedený súd však má pochybnosti o zlučiteľnosti dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu reformatio in peius, ktoré stanovuje vnútroštátne právo, s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13. Konkrétne sa pýta, či vzhľadom na rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C 154/15, C 307/15 a C 308/15, EU:C:2016:980), vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o odvolaní podanom výlučne bankovou inštitúciou, a nie spotrebiteľom, musí bez ohľadu na tieto zásady nariadiť vrátenie všetkých súm prijatých na základe nekalých podmienky.

18. Za týchto okolností Tribunal Supremo (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

- „Bráni článok 6 ods. 1 smernice 93/13 uplatňovaniu procesných zásad, konkrétne dispozičnej zásady, zásady koherentnosti a zásady zákazu reformatio in peius, ktoré bránia súdu, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku podanom bankou proti rozsudku, ktorým bolo časovo obmedzené vrátenie súm, ktoré spotrebiteľ neoprávnene zaplatil v dôsledku podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu vyhlásenej za neplatnú, aby nariadil úplné vrátenie týchto súm, a tým zhoršil postavenie navrhovateľa v konaní o opravnom prostriedku, lebo spotrebiteľ toto obmedzenie nenapadol?“

41. Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

- Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu zásad vnútroštátneho súdneho konania, podľa ktorých vnútroštátny súd rozhodujúci o odvolaní proti rozsudku, ktorým bolo časovo obmedzené vrátenie súm, ktoré spotrebiteľ neoprávnene zaplatil na základe podmienky vyhlásenej za nekalú, nemôže ex offo vzniesť dôvod založený na porušení tohto ustanovenia a nariadiť vrátenie týchto súm v plnej výške, pokiaľ skutočnosť, že dotknutý spotrebiteľ toto obmedzenie včas nenamietal, nemožno pripísať jeho úplnej nečinnosti.

9. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že dňa 11.1.2008 uzavrel právna predchodca žalovaného (VÚB banka, a.s) so žalobkyňou v 1. rade a nebohým žalobcom v 2. rade I. B. Zmluvu o poskytnutí flexihypoteky č. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX (ďalej v texte ako „úverová zmluva“). Dňa 11.1.2008 uzavrel právny predchodca žalovaného a žalobkyňa v 1. rade a nebohý žalobca v 2. rade ako záložcovia zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX k.ú. G. C. H. (rodinný dom a parcela - zastavané plochy) vo vlastníctve záložcov žalobkyne v 1. rade a nebohého žalobcu 2. rade na zabezpečenie pohľadávky vyplývajúcej z úverovej zmluvy. Zmluvou bola okrem pohľadávok z úverovej zmluvy zabezpečená aj pohľadávka, ktorá v budúcnosti vznikne záložnému veriteľovi voči dlžníkovi z titulu poskytnutia ďalšieho akéhokoľvek úveru, poskytnutia peňažných prostriedkov ako úveru v akejkolvek forme za podmienky, že ako najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa zabezpečujú pohľadávky podľa tohto článku, sa určuje výška 700.000,- Sk.

10. Listom zo dňa 14.12.2010 (č.l. 59 spisu) právny predchodca žalovaného vyzval žalobkyňu a nebohého žalobcu v 2. rade na vrátenie celého zostatku úveru vyčísleného vrátane príslušenstva v celkovej sume 12.737,28 eur z dôvodu zosplatnenia úveru. Z LV pre kat. územie G. C. H. č. LV XXXX vyplýva, s výkonom záložného práva bolo započaté 8.8.2013. Listom zo dňa 15.1.2014 (č.l. 10 spisu) spoločnosť Platiť sa oplatí s.r.o. na základe návrhu právneho predchodcu žalovaného vyzvala žalobkyňu na umožnenie vykonania ohľadky a ohodnotenie predmetu dražby s odkazom na ust. § 12 ods.1 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

11. Voči žalovanému v 2. rade bolo konanie zastavené z dôvodu, že úmrtím stratil procesnú spôsobilosť byť stranou sporu. Podľa výpisu z LV č. XXXX, kat. úz. G. C. H. žalobkyňa je vedená ako výlučná vlastníčka nehnuteľnosti, rodinného domu súp. č. XXX na parc. č. XXX/X, zastavená plocha a nádvorie.

12. Je zrejmé, že medzi žalobkyňou v 1. rade a nebohým žalobcom 2. rade a právnym predchodcom žalovaného došlo ku vzniku záväzkového vzťahu, v ktorom sa dve zmluvné strany dohodli navzájom si poskytnúť určité plnenia; právny predchodca žalovaného poskytnúť žalobkyňi a nebohému žalobcovi 2. rade peňažné prostriedky a žalobkyňa a nebohý žalobca v 2. rade poskytnuté finančné prostriedky vrátiť

formou pravidelných mesačných splátok spolu s úrokmi a poplatkami. Žalobkyňu a nebohého žalobcu 2. rade možno s určitosťou považovať za spotrebiteľov v zmysle § 52 ods. 4 OZ, keďže pri uzatváraní a plnení zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru nekonali v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti a na druhej strane právneho predchodcu žalovaného možno považovať za dodávateľa podľa § 52 ods. 3 OZ, nakoľko pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Z vyššie uvedeného dôvodu je teda potrebné pri posudzovaní predmetného právneho vzťahu brať na zreteľ všeobecnú úpravu spotrebiteľských zmlúv obsiahnutú v Občianskom zákonníku, úprava ktorých je obsiahnutá v ust. § 52 a nasl. OZ a ktoré poskytujú výraznú ochranu pre spotrebiteľa. Odvolací súd poznamenáva, že spotrebiteľský charakter zmluvného vzťahu v spore spochybnený zo strany žalovaného nebol.

13. Okolnosti, akými sú najmä (i) chránený záloh (obydlie), (ii) chránené osoby ako dražbou dotknuté osoby, (iii) proporcionalita vzťahu pohľadávky a zálohu, (ip) možnosti udržania vlastníctva k zálohu uspokojením pohľadávky iným spôsobom ako dražbou v prípade núteného výkonu záložného práva (súdnou exekúciou), (ir) dobrovoľná dražba ako prostriedok ultima ratio pri existencii iných možností výkonu záložného práva, (is) možnosti reštartu v splácaní úveru, (it) hrozba mimosúdného vymoženía plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky, (iu) oslabenie práva premlčaním, (iv) nedostatok odbornej starostlivosti veriteľa pri vyhodnocovaní bonity dlžníkov dôležitej na splácanie úveru predstavujú okolnosti, ktoré môžu mať relevanciu v konaní o zdržanie sa výkonu záložného práva v procese dobrovoľnej dražby. Oddialenie dobrovoľnej dražby a dosiahnutie súdneho príkazu na zdržanie sa dobrovoľnej dražby závisí od intenzity vyššie uvedených okolností. Ak súčasne pôsobia dve a viac z vyššie uvedených okolností, úmerne s tým stúpa opodstatnenie obmedzenia dobrovoľnej dražby, najmä, ak záložné právo rozhodnutím súdu nezaujíma a veriteľovi plynú úroky z omeškania.

14. Odvolací súd poukazuje na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 8Cdo/58/2018 zo dňa 05.06.2019, ktorého závery možno primerané použiť aj na konanie o zdržanie sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou, cit: „Dovolací súd má za to, že aj keď neplatnosť dražby môže byť vyslovená len z dôvodov uvedených v cit. ustanovení (t.j. z dôvodov porušenia ustanovení zákona o dobrovoľných dražbách), zákon pre ich uplatnenie na súde žiadnu lehotu neustanovuje. Ak bolo v stanovenej (3 mesačnej) lehote začaté konanie o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby, môže žalobca dôvody, pre ktoré považuje dražbu za neplatnú, označiť (tvrdiť) nielen v žalobe, prípadne pred uplynutím 3 mesačnej lehoty uvedenej v § 21 ods. 2 ZDD, ale aj kedykoľvek počas konania (samozrejme len vtedy, ak tomu nebráni koncentrácia konania alebo v odvolacom konaní systém neúplnej apelácie), a súd môže vysloviť (určiť) neplatnosť dobrovoľnej dražby nielen z dôvodov, ktoré boli v priebehu konania tvrdené, ale i ktoré vyšli v konaní in ak najavo, aj keď ich žiadna zo strán sporu neoznačila (pozri napr. rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 11. apríla 2006, sp. zn. 21Cdo1679/2005). V konaní o neplatnosť dražby podľa § 21 ods. 2 ZDD tak súdu nič nebráni vysloviť neplatnosť dražby na základe i takej skutkovej okolnosti, ktorú síce žalobca v žalobe uviedol, hoci výslovne nenamietal jej rozpor so zákonom, ani ju výslovne neoznačil za dôvod neplatnosti dražby; takýto postup nenarúša kontradiktórnosť konania a s tým spojenú zásadu rovnosti strán sporu, súd tu nepomáha jednej zo strán sporu v uplatňovaní jej práv (nedopĺňa jej žalobný "prednes" a nevyhľadáva za ňu "rozhodujúce skutočnosti", ani nemení ňou uplatnené právo), ale vykonáva to, čo je jeho výlučnou úlohou, teda aplikáciu práva na zistený skutkový stav.

15. Odvolací súd poukazuje taktiež na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Cdo/187/2022 zo dňa 27.11.2023, ktoré možno primerané použiť v konaní o zdržanie sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou. Najvyšší súd konštatoval, že cit.: „Rozhodovacia prax sa pritom ustálila na tom, že v sporoch o učenie neplatnosti dobrovoľnej dražby je jednou z kľúčových otázok skutková otázka týkajúca sa výšky pohľadávky a jej pomerovanie k hodnote draženej nehnuteľnosti. Ústavný súd SR už dávnejšie dospel k záveru, že zistenie skutkových okolností k pomeru splatného dlhu a hodnoty nehnuteľnosti je dôležité (PL. ÚS 23/2014). K následkom nesprávnej výšky pohľadávky sa vyjadril aj najvyšší súd so záverom, že „... ak záložný veriteľ vo vyhlásení podľa § 7 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z.z. uplatní pohľadávku, ktorej základ bude spočívať v neprijateľnej zmluvnej podmienke, dochádza k porušeniu tohto ustanovenia, pretože záložný veriteľ uplatní pohľadávku, ktorá neexistuje, čo spôsobuje porušenie ustanovení zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách zakotvujúce možnosť domáhať sa neplatnosti dobrovoľnej dražby podľa § 21 ods. 2 cit. zákona, pretože týmto neprípustným spôsobom dochádza k porušeniu práv dlžníka (resp. záložcu), od ktorého veriteľ prostredníctvom dobrovoľnej dražby vymáha aj nároky bez právneho základu...“ (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/149/2020 z 23. februára 2022, nález Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 416/2022 z 13. júla 2023)

Súdny dvor EÚ opakovane judikoval, že vykonanie ex offa kontroly relevantných zmluvných podmienok nie je o možnosti, ale o povinnosti: „Úloha, ktorú v konkrétnej oblasti vnútroštátnemu súdu udeľuje právo Spoločenstva, preto nie je vymedzená len možnosťou vysloviť sa k prípadnej nekalej povahe zmluvnej podmienky, ale zahŕňa taktiež povinnosť preskúmať ex offa túto otázku, pokiaľ je súd oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, vrátane prípadu“ (rozsudok C-243/08, ECLI:EU:C:2009:350, bod 32). Súdom má pritom tento cieľ naplniť s takou mierou procesnej ingerencie, ktorá je typická pre ochranu verejného poriadku (porov. uznesenie C-76/10, ECLI:EU:C:2010:685, bod 50), a to bez ohľadu na zastupovanie spotrebiteľa advokátom (porov. rozsudok C-497/13, ECLI:EU:C:2015:357, bod 47).

Aj podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 6Cdo/159/2020 zo 7. decembra 2022 v spore o určenie neplatnosti dražby bolo možné aj podľa právnej úpravy ustanovenia § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. prejudiciálne posúdiť či spochybniť neplatnosť záložnej zmluvy v spojitosti s konštatovaním porušenia ustanovení zákona č. 527/2002 Z. z. Výkonu dražby nepredchádza žiadna predbežná kontrola a ani iné preskúmanie pohľadávky a preverenie splnenia podmienok, preto je nevyhnutné dikciu prvej vety § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. vykladať extenzívne tak, že dôvodom neplatnosti dražby môže byť porušenie akýchkoľvek procesných alebo hmotnoprávných podmienok výkonu záložného práva a výkonu dražby, ktoré vedú k spochybneniu platnosti zmluvy, platnosti záložnej zmluvy, existencie záložného práva, pravosti a splatnosti pohľadávky, jej výšky a charakteru pohľadávky, ktorá môže byť tvorená plneniami v rozpore s dobrými mravmi, či z neprijateľných zmluvných podmienok. Podľa názoru ústavného súdu je tento záver najvyššieho súdu plne ústavné konformný (uznesenie sp.zn. II. ÚS 329/2023 z 21. júna 2023).

Hoci súčasná právna úprava dobrovoľných dražieb do istej miery zužuje možnosť namietania neplatnosti dobrovoľnej dražby len na dôvody (i) neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, (ii) porušenie ustanovení zákona č. 527/2002 Z. z. a (iii) trestnej činnosti, súdy sú v konaní o určenie neplatnosti dražby povinné ex offa skúmať aj to, či záložná zmluva, ak má charakter spotrebiteľskej zmluvy, neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky. Inak povedané, ak je predmetom súdneho konania určenie neplatnosti dražby v zmysle zákona č. 527/2002 Z.z. a procesná strana spochybňuje platnosť záložnej zmluvy majúcej spotrebiteľský charakter, súdy sú povinné aplikovať aj hmotné právo k neprijateľným zmluvným podmienkam (§ 52 a nasl. OZ). Len tak môže byť zabezpečená zodpovedajúca právna ochrana spotrebiteľa, s poukazom na vyššie citované závery rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a ústavného súdu.

Dovolací súd opätovne na tomto mieste zdôrazňuje, že ochrana spotrebiteľa sa prejavuje aj v tom, že všeobecné súdy sú povinné ex offa skúmať neprijateľnosť zmluvných podmienok, za predpokladu, že tieto spadajú do predmetu konania, t.j. ak tieto súvisia s predmetom sporu, ako ho vymedzili procesné strany. Uvedené potom v posudzovanom prípade opodstatňovalo záver o povinnosti súdov oboch inštancií vyrovnať sa nielen so zmluvnými podmienkami obsiahnutými v zmluve o zriadení záložného práva, ale vzhľadom na akcesorický charakter záložného práva bolo nepochybne potrebné ex offa preskúmať aj samotnú zmluvu o úvere. Povinnosťou súdov oboch inštancií preto bolo z tohto hľadiska preskúmať aj obsah hlavného, zabezpečeného záväzku, pretože to mohlo mať podstatný vplyv na (ne)platnosť záložnej zmluvy, účinky záložného práva, a v konečnom dôsledku aj na (ne)platnosť samotnej dobrovoľnej dražby. Súdy nižších inštancií preto viazala povinnosť zaoberať sa otázkami pravosti a splatnosti pohľadávky (osobitne zamerajúc pozornosť na otázku zosplatnenia úveru), jej výšky (osobitne zamerajúc pozornosť na výšku úrokov, poplatkov či ďalšieho príslušenstva) a charakteru pohľadávky zabezpečenej predmetným záložným právom, ktorá môže byť tvorená plneniami v rozpore s dobrými mravmi, či z neprijateľných zmluvných podmienok. Ak má súd poskytnúť záložcovi ako spotrebiteľovi účinnú ochranu pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, nie je to možné bez toho, aby dôsledne preskúmal základný úverový vzťah zabezpečený záložným právom.

S ohľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd (rovnako ako aj súd prvej inštancie) vec nesprávne právne posúdil, keď žalobkyni v plnej miere neposkytol účinnú ochranu, ktorá jej ako spotrebiteľke vyplýva z hmotného práva, a v súdnom konaní nepodrobil akcesorickú zmluvu o zriadení záložného práva, ako ani ňou zabezpečený hlavný záväzok - zmluvu o úvere, ex offa prieskumu neprijateľných zmluvných podmienok. Nesprávne právne posúdenie veci je v kontexte prejedávanej veci navyše o to zásadnejšie, že súdy oboch inštancií vzťah medzi žalobkyňou a žalovanou 1/ založený zmluvou o zriadení záložného práva posudzovali ako vzťah spotrebiteľský, na ktorý sa aplikujú ustanovenia o ochrane spotrebiteľa.“

16. Podľa § 3 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

17. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t.j. k právnym normám ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jedinom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu vymedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje, z akých hľadísk má súd vychádzať. Rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musia byť zvážené všetky rozhodujúce skutočnosti.

Pokiaľ sa týka špecifickej odpovede v súvislosti s existenciou ust. § 853 OZ a vylúčenia morálky a slušnosti (dobrých mravov) z výkonu záložného práva, odvolací súd uvedenú referenčnú právnu normu pre rozhodnutie vo veci samej vzhľadom na nepreukázanie dohody o zosplatnení nepovažoval za natoľko nosnú, aby podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku konanie prerušil a vec predložil Súdnemu dvoru EÚ pre závažné pochybnosti o súladnosti tejto právnej normy s právom EÚ, zároveň odvolací podľa § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku súd konanie neprerušil a vec nepredložil Ústavnému súdu SR.

18. Teória procesného práva podmieňuje úspech strany v spore unesením dvoch bremien. Ide o bremeno tvrdiť skutočnosti, ktoré môžu privodiť jeho úspech v spore a jednak bremeno tieto skutočnosti preukázať (§ 132 ods. 1 CSP). Predmetné ustanovenie stanovuje ak dôkaznú povinnosť v sporovom konaní t.j. povinnosť označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Zásadne na stranách sporu leží iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov. Strana, ktorá neoznačila dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení, nesie nepriaznivé dôsledky v podobe takého rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať zo skutkového stavu, zisteného na základe vykonaných dôkazov. Zákon určuje dôkazné bremeno ako procesnú zodpovednosť strany sporu za výsledok konania, pokiaľ je určený výsledkom vykonaného dokazovania. Dôsledkom toho, že tvrdenie strany sporu nie je preukázané v tom zmysle, že súd ho nepovažuje za pravdivé, ani na základe navrhnutých dôkazov, ani na základe dôkazov, ktoré súd vykonal bez návrhu, je pre stranu sporu nepriaznivé rozhodnutie.

19. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o tom, že strata obydlia, respektíve právo na obydlie nie je absolútne nedotknuteľné a pokiaľ je tento proces podrobený súdnej kontrole, nie je to ani v rozpore s právom EÚ, no v danom individuálnom prípade pri zhodnotení podľa testu proporcionality, akým spôsobom prispeli k vzniknutej situácii žalobkyňa a žalovaný, má odvolací súd za to, že žalovaný zapríčinil túto situáciu svojím neodborným konaním v rozpore s princípmi podnikateľského rizika.

20. Žalovaný na výzvu súdu prvej inštancie na pojednávaní 09.02.2022 ničím právne významným nepreukázal, že jeho právny predchodca mal akúkoľvek snahu čo i len formálne zisťovať celkovú bonitu žalobkyne a nebohého žalobcu v 2. rade pred poskytnutím úveru z úverovej zmluvy a teda ich schopnosť platiť poskytnutý úver. Cieľom právneho predchodcu žalovaného bolo bez akýchkoľvek pochybností dosiahnutie zisku, bez ohľadu na to, že nebohý žalobca v 2. rade vo svojej výpovedi pre súdom konštatoval svoje zadlženie a záujem vyrovnať dlhy z poskytnutého úveru a po krátkej dobe následné nesplácanie úveru pre stratu zamestnania.

21. Banka (ako v prejednávanej veci) k poskytovaniu úveru nemôže pristupovať nezodpovedne a vždy musí zvažovať komu úver poskytne a komu nie. Malo by byť preto bežnou obchodnou praxou a zvyklosťou zamerať sa pri poskytovaní úverov nielen na príjmové pomery žiadateľa o úver, ale aj na jeho bonitu, teda na schopnosť dlžníka úver splácať. Banka by mala pristupovať pri poskytovaní úverov ako finančných produktov s odbornou starostlivosťou, čo predstavuje takú úroveň osobitnej schopnosti a starostlivosti, ktorú možno rozumne očakávať od predávajúceho pri konaní vo vzťahu k spotrebiteľovi zodpovedajúca čestnej obchodnej praxi, alebo všeobecnej zásade dobrej viery uplatňovanej v jeho oblasti činnosti.

22. Vzhľadom na dôležitosť cieľa ochrany spotrebiteľov, ktorý je nerozlučne spojený s povinnosťou veriteľa preveriť úverovú bonitu dlžníka, je poskytnutie úveru spotrebiteľovi bez kvalifikovaného preverovania jeho schopnosti splácať úver ľahkomyselnosťou dodávateľa, ktorá musí ísť jednoznačne

na jeho ťarchu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že právny predchodca žalovaného ako banka pri uzatváraní úverovej zmluvy nepostupoval s náležitou odbornou starostlivosťou pri skúmaní bonity žalobkyne a nebohého žalobcu v 2. rade a napriek tomu poskytol úver v pomerne vysokej výške (13.456,73 eura).

23. V konaní súd prvej inštancie uznesením zo dňa 10.11.2015 pripustil, aby do konania namiesto doterajšieho žalovaného (banky) vstúpil nový žalovaný, DPS financial consulting, s.r.o. (nebanková spoločnosť). Dôvodom bolo postúpenie pohľadávky z úverovej zmluvy vo výške istiny 12.200,54 eura a celkovej výšky 18.597,80 eura (č.l. 110 spisu) zo strany banky ako postupcu na žalovaného ako postupníka na základe zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 16.7.2015.

24. Podľa § 92 ods. 8 ZoB účinnom v čase postúpenia pohľadávky, ak je napriek písomnej výzve banky alebo pobočky zahraničnej banky jej klient nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní so splnením čo len časti svojho peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky, môže banka alebo pobočka zahraničnej banky svoju pohľadávku zodpovedajúcu tomuto peňažnému záväzku postúpiť písomnou zmluvou inej osobe, a to aj osobe, ktorá nie je bankou (ďalej len „postupník“), aj bez súhlasu klienta. Toto právo banka alebo pobočka zahraničnej banky nemôže uplatniť, ak klient ešte pred postúpením pohľadávky uhradil banke alebo pobočke zahraničnej banky omeškaný peňažný záväzok v celom rozsahu vrátane jeho príslušenstva; to neplatí, ak súčet všetkých omeškaní klienta so splnením čo len časti.

25. Spôsobilým predmetom postúpenia v zmysle ust. § 92 ods. 8 ZoB teda môže byť iba pohľadávka alebo jej časť, ktorá je už (1) splatná, a to za predpokladu predchádzajúcej (2) písomnej výzvy banky a skutočnosti, že klient banky je napriek výzve (3) nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní. Uvedené predpoklady sú zákonným predpokladom pre platné postúpenie pohľadávky banky. Musia byť kumulatívne splnené v čase postúpenia pohľadávky. Uvedené ustanovenie je lex specialis k inštitútu cesie.

26. Nedodržaním zákonných podmienok postúpenia bankovej pohľadávky sa takéto postúpenie dostáva do rozporu s dikciou zákona s priamym dopadom na platnosť právneho úkonu. Prezumpcia znalosti predpisov zverejnených v zierke zákonov pritom vylučuje dobromyseľnosť postupníka.

27. Listom zo dňa 14.12.2010 právny predchodca žalovaného predčasne zosplatnil úver z úverovej zmluvy. Konečná splatnosť úveru bola dohodnutá v úverovej zmluve tak, že dlžník je povinný splatiť úver do 16 rokov od prvého čerpania (2008). Z uvedeného je zjavné, že konečná splatnosť úveru z úverovej zmluvy nepredchádzala postúpeniu pohľadávky.

28. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

29. Ustanovenie § 565 Občianskeho zákonníka umožňuje, aby v prípade, ak ide o plnenie v splátkach, veriteľ požiadal dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky. Účinnosť uplatnenia práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka je podmienená tým, že dodávateľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva v zmysle § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka upozornil spotrebiteľa na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. (JUDr. Jaroslav Krajčo, Občiansky zákonník pre prax; Komentár; Vydalo Vydavateľstvo Eurounion, máj 2015, str. 758-759).

30. Kľúčovou podmienkou pre platné zosplatnenie úveru v zmysle § 565 Občianskeho zákonníka je dohoda strán konania o možnosti veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky. Je povinnosťou žalovaného ako veriteľa uzavrieť takejto dohody a splnenie i ďalších podmienok vyžadovaných § 565 Občianskeho zákonníka pre platné zosplatnenie úveru tvrdiť a preukázať.

31. Odvolací súd vyzval žalovaného výzvou z 22.1.2024, aby v lehote 20 dní od doručenia výzvy oznámil, na základe akej dohody (zmluvnej podmienky) sa žalobkyňa a nebohý žalovaný v 2. rade dohodli s právnym predchodcom žalovaného na možnosti využiť právo veriteľa upravené v § 565 Občianskeho

zákonníka, v dôsledku ktorého právny predchodca žalovaného mimoriadne zosplatnil úver z úverovej zmluvy. Žalovaný však vo svojej odpovedi zo dňa 12.02.2024 neoznámil, na základe akej dohody s dlžníkmi ich požiadala o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej zmluvnej splátky.

32. V tomto smere žalovaný neuniesol bremeno tvrdenia. Keďže žalovaný v konaní nepreukázal existenciu dohody o možnosti veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky podľa § 565 OZ s dlžníkmi, vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru zo dňa je v danom prípade neplatné pre rozpor so zákonom podľa § 39 OZ. Zásadným je, že podľa všetkého neexistovala ani pohľadávka banky (žalovaného) nevyhnutná pre realizáciu výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby.

33. Odvolací súd, rovnako ako Ústavný súd SR, ktorý už konštatoval v obdobnej veci, že vyššie uvedené okolnosti spornej dražby nútia k vážnemu zamysleniu nad deficitom judikatúry vo veciach tzv. dobrovoľných dražieb. Nielen táto vec či nedávny nález (IV. ÚS 493/2022 alebo Nález Ústavného súdu SR III.ÚS 416/2022) celkom opodstatnene vyvolávajú obavy, že dražobné procesy nadobúdajú prvky skôr akoby dražobného priemyslu než výkonu záložného práva založeného na naplnení princípov práva. Nezaplatená splátka je automaticky dôvodom na predčasné zosplatenie a následne sa vo výsledku rovná predaju bytu či rodinného domu. Žalovaný na výzvu odvolacieho sudu neoznámil výšku dlžných splátok úveru, pre ktoré jeho právny predchodca vyzval dlžníkov na vrátenie celého zostatku úveru z úverovej zmluvy a pre ktoré nastala predčasná splatnosť pohľadávky vo výške 12.737 eur a začal výkon záložného práva zo strany banky s cieľom predat' rodinný dom, samozrejme za absencie akejkoľvek dohody o zosplatení.

34. Zo strany všeobecného súdnictva sa javia ako nedostatočne judikované následky stavu, keď sa zo strany veriteľa uprednostňuje dražba nehnuteľnosti napriek tomu, že primeranejším riešením je uplatnenie omeškaných splátok s príslušenstvom (úroky, úroky z omeškania, prípadná náhrada škody, náklady na uplatnenie pohľadávky a náhrada trov). Ak ale existuje iná miernejšia možnosť uplatnenia pohľadávky než dražobný predaj nehnuteľnosti, dokonca obydlia, uprednostnenie spôsobu ultima ratio teda ako prvého riešenia už nadobúda ústavnoprávny rozmer. Ústavný súd už rozhodol, že v predaji nehnuteľnosti na tzv. dobrovoľnej dražbe treba vidieť nie prvú, ale poslednú možnosť s prirovnaním ochrany, ktorá sa poskytuje v súdnej exekúcii (PL. ÚS 23/2014) pozri odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k odôvodneniu nálezu č.k. III. ÚS 416/2022 z 13. júla 2023.

35. Pokiaľ veritelia neuplatňujú omeškané splátky a poslednú možnosť realizujú a presadzujú ako prioritnú, nepochybne, tak ako v tejto veci, to môže súvisieť s tolerovaním dohôd o predčasnej splatnosti. V predmetnej veci však žalovaný, tak ako už odvolací súd uviedol, dohodu o predčasnej splatnosti nepredložil ani na výzvu odvolacieho súdu.

36. Odvolací súd poukazuje na rozsudok Súdneho dvora z 9.11.2023 vo veci C-598/21 (ktoré konanie inicioval), ktorého predmetom bol návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktorý súvisí s konaním SP, CI proti Všeobecnej úverovej banke a.s., podľa ktorého článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení s článkami 7 a 38 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že: bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej súdne preskúmanie nekalej povahy klauzuly o predčasnej splatnosti obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere nezohľadňuje proporcionálnu možnosť priznanej predajcovi alebo dodávateľovi uplatniť právo, ktoré mu vyplýva z tejto klauzuly, s ohľadom na kritériá súvisiace najmä so závažnosťou nesplnenia zmluvných povinností zo strany spotrebiteľa, takých ako výška splátok, ktoré neboli splatené vo vzťahu k celkovej výške úveru a dĺžke trvania zmluvy, ako aj s možnosťou, že uplatnenie uvedenej klauzuly povedie k tomu, že predajca alebo dodávateľ môže pristúpiť k vymáhaniu súm dlžných na základe tejto klauzuly predajom rodinného obydlia spotrebiteľa v mimosúdnom konaní.

37. Aj predmetná vec je typická tým, že procesom výkonu tzv. dobrovoľnej dražby je dotknuté obydlie, na začiatku ktorého bola neuhradená splátka bez využitia možnosti jej uplatnenia a vymoženía napriek tomu, že záložné právo veriteľa by dotknuté nebolo. Teda nezaplatenie splátky/tok sa vo výsledku rovná dražbe rodinného domu. Konštrukty spojené s takýmto procesom súvisia aj s mimoriadnym podcenením a neskúmaním proporcionality pomeru medzi už splatnou pohľadávkou a hodnotou nehnuteľnosti, teda skutočnej výšky pohľadávky s vlastnosťou „splatná“. Na zistenie skutočnej výšky pohľadávky v

konaní o neplatnosť dobrovoľnej dražby dopadá smernica Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 4Cdo/149/2020 z 23. februára 2022, bod 26). Odvolací súd je presvedčený, že dojednanie predčasnej splatnosti nie je obligatórne a predčasná splatnosť nenastupuje ani ako výsledok dispozitívnej normy pre prípad, že by sa predčasná splatnosť nedohodla. Preto dohoda o predčasnej splatnosti pre prípad, že existuje, má podliehať súdnemu prieskumu, avšak podľa všetkého v tejto veci takejto dohody niet a odvolací súd už nepreveroval proporcionalitu a možnosť zvrátiť zosplatnenie spotrebiteľom.

38. Porušenie povinnosti spotrebiteľa zaplatiť včas splátku úveru je síce vážnym porušením zmluvnej povinnosti, no nesplnenie si tejto povinnosti nemôže byť „in genere“ bez ďalšieho rozhodujúcim prvkom na skúmanie prijateľnosti, resp. neprijateľnosti dohody o predčasnej splatnosti. Pokiaľ neexistovala možnosť zvrátenia dôsledkov predčasnej splatnosti tak, ako to konštatuje Súdny dvor vo veci C-415/11 pre prípad, že by bolo platne dohodnuté (rozsudok Súdneho dvora zo 14. marca 2013 vo veci C-415/11, ECLI:EU:C:2013:164, bod 73), bolo by zosplatnenie aj preto neakceptovateľné.

39. Z vyššie uvedeného tak vyplýva, že žalovaný sa na základe neplatného predčasného zosplatneniu úveru podľa Výzvy na predčasné splatenie zostatku úveru s príslušenstvom zo dňa 14.12.2010 platne nestal veriteľom pohľadávky voči žalobkyni, keďže neboli splnené zákonné podmienky na postúpenie pohľadávky podľa § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách a nestal sa platne ani záložným veriteľom. Preto podľa súdu prvej inštancie žalobca nemohol byť aktívne legitimovaným na podanie návrhu na vykonanie dobrovoľnej dražby, z čoho vyplýva, že nebol osobou na to oprávnenou v zmysle § 7 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách. Z uvedených dôvodov bolo preto dôvodné vyhovieť žalobe o zdržanie sa výkonu záložného práva vo vzťahu k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru zo dňa 14.12.2010 v zmysle záverov rozsudku Súdneho dvora z 9.11.2023 vo veci C-598/21.

40. Na základe vyššie prijatých právnych záverov, najmä pre neexistenciu dohody o zosplatnení podľa § 565 OZ, odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok vo vzťahu výroku o uložení povinnosti žalovanému zdržať sa výkonu záložného práva podľa zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti č. XXX/XXXXXX/XX - XXX/XXX zo dňa 11.1.2008 dobrovoľnou dražbou k rodinnému domu súp. č. XXX na parc. E. F. č. XXX/X, vedenom Okresným úradom C., okres C., obec C., katastrálne územie G. C. H., na LV č. XXXX a k pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 173 m², vzťahujúcom sa k predčasnemu zosplatneniu úveru na základe (jedinečnej nezameniteľnej) výzvy na predčasné splatenie zostatku úveru s príslušenstvom zo dňa 14.12.2010 a v prevyšujúcej časti podľa § 388 CSP zmenil rozsudok vo vyhovujúcom výroku tak, že žalobu zamietol.

41. V otázke trov spotrebiteľa už bolo Súdny dvorom EÚ (štvrtá komora) rozsudkom v spojených veciach C-224/19 a C-259/19 zo dňa 16. júla 2020 rozhodnuté takto: 5. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásada efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia režimu, ktorý umožňuje, aby časť trov konania znášal spotrebiteľ, a to v závislosti od výšky súm zaplatených bez právneho dôvodu, ktoré sa mu vracajú v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy, keďže takýto režim vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť spotrebiteľa od uplatnenia práva na účinné súdne preskúmanie novej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako mu ho priznáva smernica 93/13.

Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že: bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje uložiť spotrebiteľovi povinnosť znášať časť trov konania, ak v nadväznosti na konštatovanie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy sa jeho návrhu na vrátenie súm, ktoré boli na základe tejto podmienky zaplatené bez právneho dôvodu, vyhovel len čiastočne, pretože je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké určiť rozsah práva tohto spotrebiteľa na vrátenie týchto súm (pozri rozsudok SD EÚ C-714/22), nakoľko vyhovením aj čiastočne došlo k naplneniu zamýšľaného cieľa uloženia povinnosti zamedziť výkonu záložného práva.

42. O trovách celého konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V rámci celého konania bola úspešná žalobkyňa, nakoľko vyhovením aj čiastočne došlo k naplneniu zamýšľaného cieľa uloženia povinnosti zamedziť výkonu záložného práva, tak preto jej vznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalovanému v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

43. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP)